

מוקצה בבית

(ל) כביסה יבשה – כשיש חשש שהכביסה תינזק מנשם או מאבק או שזקוקים לבגדים בשבת מותר להוריד הבגדים הנצרכים מהחבל כביסה³⁰.

(לא) כותש שום – הגדרתו ככלי שמלאכתו לאיסור, ומותר לטלטלו רק לצורך גופו או מקומו³¹.

(לב) כוסיות של נרות שבת – נרות שבת שכבו ונשארו הכוסיות או הפתילות דינם כמוקצה מחמת גופו ואין לטלטלם אבל כשדינם כגרף של רעי מותר לטלטלם ולהניחם באשפה³².

(לג) כיסוי של בור ניקוז במקלחת – אין להרים ולטלטל המכסה של בור הניקוז אלא אם כן יש לו ידית אחיזה או שבנוי באופן כזה שאפשר בקלות להוציאו כך הדרך בימי השבוע להוציאו ולהחזירו³³.



³⁰ לזית חן סימן ל"ז, שו"ת מנח"י ח"א סימן פ"א שדן בזה להיתרא, שו"ת שבט הלוי ח"א סימן ס"ב, שכתב בימי הקיץ בפרט בא"י דודאי יתייבש פשוט דאיכא להקל, שש"כ פרק ט"ו סעיף י"ז ובהערה שם ילקו"י שבת ב' עמ' ס"ט מנוחת אהבה ח"ב פ"ב סכ"ה. ובפרט כשרוצה לשמור על הכביסה על שלא תנזק יכולה להקל.

³¹ כיון שמלאכתו לטחינה שאסורה בשבת דינו כפטיש לשבירת אגוזים.

³² כתב בשו"ע או"ח סימן שח סעיף לד כל דבר מטונף, כגון: רעי וקיא וצואה, בין של אדם בין של תרנגולים וכיוצא בהם, אם היו בחצר שיושבים בה, מותר להוציאם לאשפה או לבית הכסא, ואפי' בלא כלי; ואם היו בחצר שאינו דר שם, אסור להוציאם. ואם ירא מפני התינוק שלא יתלכלך בה, מותר לכפות עליה כלי. ודין שיירי הנרות כגרף של רעי יהיה מותר לטלטלם ובעניין הגדרת גרף של רעי, לא שייך ליתן שיעור, אלא תלוי לפי האדם. אם הוא איסטניס ובאמת מפריע לו לראות את שיירי הנרות וכן כשמונחים במקום שמפריע ולא בזוית הבית כ"כ בשו"ת אג"מ או"ח ח"ה סימן כא.

³³ שו"ע או"ח סימן ש"ח סעיף י' כסוי בור ודות אין נוטלים אא"כ יש להם בית אחיזה דאז מוכח שהוא כלי, ואסור לטלטלו שמא יתקע וע"ע במנוח"א ח"ג עמ' ר"א. ונראה שאם הוא מעוצב כך שיהיה קל להוציאו וכך הרגילות להוציאו בימי השבוע הוי כמו ידית אחיזה ולכן כשיש צורך יהיה מותר להוציאו.

מוקצה בבית

(לד) כלי תפירה – וכן חוברת ללימוד תפירה אין לטלטלם ודינם ככלי שמלאכתו לאיסור³⁴.

(לה) כלי איפור – כלי איפור אסורים בשבת וכשמקפידים עליהם שלא ינזקו ולא משתמשים בהם שום שימוש אחר דינם כמוקצה מחמת חסרון כים³⁵.

(לו) כלי בישול – סירים ומחבתות והמיכסים הם מוקצה ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו רק לצורך גופו או לצורך מקומו ולכן אם הכלי ריק אין לטלטלו אלא אם כן יש צורך לפנות את השולחן או להניח דבר בתוך הכלי³⁶.

(לז) כלי חשמל – טייפ, מייבש שיער וכד' הם כלי שמלאכתו לאיסור ומתירים לטלטלם לצורך גופו או מקומו ויש אומרים שדינם כמוקצה מחמת חסרון כים³⁷.

³⁴ כיון שיש איסור לתפור בשבת וכל תכליתם הוא כדי לתפור או כדי ללמד תפירה לכן נחשב למוקצה ככלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלם לצורך גופו או מקומו כגון שצריכה למחט כדי לנקות פטמת בקבוק של תינוק וכד'.

³⁵ כשאר כלים שנחשבים כמוקצה מחמת חסרון כים שאין לטלטלם כלל כשמקפידה עליהם שלא ינזקו ויקרים לה אג"מ ח"א קי"ד, שש"כ פי"ד הערה קנ"ח.

³⁶ משנה ברורה סימן ש"ח ס"ק כ. אף על גב דלפעמים נוהגים לתת בה פירות, ומשתמשין בה שאר תשמיש של היתר, לא מיקרי כלי שמלאכתו להיתר, דהדין הוא שהולכין בהם אחר רוב תשמישן, וכיון דזו הקדרה רוב תשמישה הוא מלאכה האסורה בשבת, אין מטלטלין אותה אלא רק לצורך גופה או מקומה, אבל אם היא ריקנית ומטלטלה מחמה לצל, או כדי שלא תשבר או תגנב, אסור ואם יש בה מהתבשיל שמבשלים בו מותר לטלטלה, ועיין משבצות זהב שם מנחת אהבה חלק א' עמ' רס"ה ומותר להסירה משום גרף של רעי שמאוסה, כף החיים שח ס"ק ל"ה, בן איש חי שנה שניה פרשת מקץ ד, שש"כ ח"א עמ' רל"ח.

³⁷ יש מחלוקת בין האחרונים לענין כלי חשמל ובשו"ת אגרות משה חלק או"ח ה' סימן כ"א כלים שאינה משתמשת בהם שמא יתקלקלו הווין מוקצה מחמת חסרון כים.

מוקצה בבית

- (לח) כלי כתיבה – נחשבים לכלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלם כשצריכים למקומם או להשתמש לצורך גופם³⁸.
- (לט) כלי מחשב – מקדלת עכבר תקליטורים וזכרון נייד ושאר עזרי מחשב אין לטלטלם כדין מוקצה מחמת חסרון כים³⁹.
- (מ) כלי שהתעקם – כל כלי שהתעקם ואינו ראוי לשימוש אסור לטלטלו וכן אסור לתקנו ודינו כמוקצה מחמת גופו⁴⁰.
- (מא) כלי שהתפרק מלול או עגלה וכד' – אם אין הדרך לפרקו אסור לטלטלו בשבת שמא יתקן את הכלים שהתפרקו⁴¹.
- (מב) כלי שיש עליו מוקצה וגם דבר המותר – מותר להרים כלי שיש בתוכו מוקצה וגם דבר המותר בתנאי כשהדבר המותר חשוב יותר מהדבר האסור⁴².
- (מג) ברטיסי אשראי – אין לטלטל ברטיסי אשראי וכן פנקסי צ'יקים שדינם כמוקצה מחמת חסרון כים.

³⁸ עיין בית יוסף ש"ח ס"ג, ובשו"ע שם במשנ"ב ס"ק י"ב, וביאור הלכה ד"ה כלי שמלאכתו לאיסור, ובמשנ"ב ס"ק י', שו"ת מנחת יצחק ח"ה סמ"ב.

³⁹ אין לטלטל כלי מחשב כלל כיון שדינם כמוקצה מחמת חסרון כים ומקפידים שלא להשתמש בהם כלל לשום תשמיש אחר.

⁴⁰ כיון שיש כאן איסור של בונה כשמתקן את הכלי וכשאינו ראוי לשימוש או דינו כמוקצה מחמת גופו שאין לטלטלו כלל.

⁴¹ בשולחן ערוך או"ח סימן שיג סעיף ח' כתב ספסל שנשמט אחד מרגליו, אסור להחזירו למקומו ובסימן שח סעיף ו' כתב כל הכלים שנשברו, אפי' בשבת, מותר לטלטל שבריהם ובלבד שיהיו ראויים לשום מלאכה עיש"ב משנ"ב מנוח"א ח"א עמ' רפ"א שש"כ עמ' רמ"ט.

⁴² שולחן ערוך או"ח סימן שי סעיף ח. ע"ע במה שהתבאר לעיל בדיני בסיס לדבר האסור.

מוקצה בבית

(מד) כלים חד פעמים משומשים – אם הדרך לזורקם לאשפר לאחר שימושם אסורים בטלטול ומותר לטלטלם כשמאוסים ופוגמים בכבוד השבת ואם נוהג להשתמש בהם שוב כגון לאיסוף פסולת וכד' מותרים בטלטול⁴³.

(מה) כסף – כל סוגי הכסף מוקצה בשבת מחמת גופו ואסור לטלטלו אפילו לא לצורך גופו או מקומו⁴⁴.

(מו) כפתור גז שבתנור גז – אם התפרק בשבת ודרכו להיתפרק בימי השבוע מותר לטלטלו ולהחזירו, וכן אם כבתה האש והגז דולף מותר לסגור את ברז הגז⁴⁵.

(מז) כפתור חשמל – כשהשעון שבת הפסיק פעולת החשמל או כשיש קצר חשמלי והאור כבוי בשעת הצורך אפשר להזיזו בשינוי כדי כשהאור ימשיך להיות מכובה ולא ידלק בשעת התחדשות הזרם⁴⁶.

⁴³ כיון שמשתמש בהם אין להם דין של מוקצה מחמת גופו ורק לאחר שאין להם שימוש נחשבים כמוקצה מחמת גופו כנלע"ד וע"ע אורחות שבת שפ"ו ס"ח.

⁴⁴ הרי כסף הוי מוקצה מחמת גופו בשבת וכמבואר בשו"ע או"ח סי' שי ס"ז, וראה בפרי מגדים במשב"ז פתיחה לסי' שח שכתב דמעות הוי מוקצה מחמת גופו וגם מוקצה מחמת איסור כיון שנעשו לסחורה ומקח וממכר שהיא מלאכת איסור. ועי' בס' מנחת שבת סי' פח סק"מ שכתב שם, דשטרות כסף הוי מוקצה מחמת חסרון כיס כיון שאדם מקפיד עליהם יותר ע"ש. הובאו בשו"ת עטרת פז חלק ראשון כרך ג חושן משפט סימן ג.

⁴⁵ כדין ידית אחיזה שהתפרקה בשבת. ומותר לסובב הכפתור משום חשש סכנה

⁴⁶ כתב בשו"ת יבי"א חלק ז או"ח סימן לו שיש לסמוך על הפוסקים הסוברים שאין דין מוקצה במחובר, בצירוף תנאי מערב שבת, שיוכל לסבב או ללחוץ על כפתור החשמל, לאחר שיכבה בשעה הקבועה, כדי שלא ידלק שוב לאחר מכן. ואז יהיה מותר לעשו"ת כן לגרום מניעת הדלקת החשמל לאחר מכן בשעה הקבועה להדלקתו, ותנאי אחד די לכל השנה, ע"ע בשו"ת תפלה למשה ח"ב סימן כ עמוד רט.

מוקצה בבית

(מח) כפתור שנפל מהבגד – ואפילו שנפל בשבת אין לו דין מוקצה ומותר לטלטלו⁴⁷.

(מט) מאוורר – כשחם מאוד מותר לטלטל מאוורר אפילו כשפועל כדין כלי שמלאכתו לאיסור⁴⁸.

(נ) מברשת שיער, מסרק – שאסורים בשימוש בשבת כגון מברשת שאינה רכה נחשבים ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו⁴⁹.

(נא) מגירה שיש בתוכה דברים האסורים בטלטול – אין לפותחה בשבת אבל אם יש בה גם דברים חשובים שמותרים בטלטול בשבת מותרת לפותחה אבל לאחר שהוציאו ממנה את הדבר המותר בטלטול ונשאר בה רק מוקצה אסור לסוגרה בחזרה אלא רק בשינוי כגון במרפק או ברגל⁵⁰.

⁴⁷ ילקו"י שבת ד' עמ' שצ"ד, שלמי יהודה פ"ד סעיף ב', שש"כ פרק כ"ו ס"ב ופרק ט"ו סס"ח, מנוח"א ח"א פ"ב ס"מ.

⁴⁸ הליכות עולם לגר"ע יוסף שליט"א פרשת מקץ ס"א שמירת שבת כהלכתה פ"ג סל"ה, שו"ת אגרות משה ח"ג סמ"ט, ובמנוחת אהבה ח"א פכ"ד סל"ה כתב להחמיר מלטלטלו בשעה שעובד משום פרצה בחומת השבת ועיי"ש בהערה.

⁴⁹ שולחן ערוך או"ח סימן ש"ג סעיף כ"ז פסק שאסור להסתרק בשבת שמא יתלוש שערות מהראש לכן נחשב ככלי שמלאכתו לאיסור.

⁵⁰ עיין במ"א סימן שי ס"ק ט' ובמשנ"ב שם ס"ק ל"ג ובשו"ע סי' שט ס"ד כתב שכח אבן וה"ה חבית, או מעות על הכר, מטה חבית על צדה והאבן נופלת, ומנער הכר והמעות נופלים, משנ"ב שם ס"ק יח כתב אם הניחם בכונה בחול ולא היה דעתו בפירוש שישארו שם בשבת ואח"כ שכחם שם מקרי שוכח, ודעת הב"י דאפילו הניחם בע"ש כל שלא היה דעתו בפירוש שישארו שם בכניסת שבת ובביה"ש שכחו לסלק גם זה הוא בכלל שכח. והנה בעיקר דין בסיס מסיק במ"א דלא מקרי בסיס אא"כ הניח עליו דבר המוקצה בשביל שיתיישב עליו אבל מה שמניחין בדרך אקראי מפני שאין לו ריוח לפנות לכל חפץ מקום בשולי התיבה כך לא חשיב מניח אלא שוכח ומותר לטלטל חפץ המותר אחר שניערו המוקצה מעליו וכן במנח"א ח"א עמ' של"ח, שש"כ פ"כ סעי' נ"ב, ילקו"י שבת ח"א עמ' תע"ו.

מוקצה בבית

(נב) מנב – כלי שמלאכתו לאיסור ולכן אם נשפכו מים מותר להשתמש בו כדי לגרוף המים ומותר לשפוך מעט מים כדי לנקות משקה דביק שנשפך וכד'.⁵¹

(נג) מד חום, מד סוכר, מד לחץ דם – מוקצה מחמת חסרון כיס ואם אינו פועל על חשמל או סוללות מותר למדוד מצבו של חולה שאין בו סכנה.⁵²

(נד) מוקצה בעגלה – כששכחו בעגלה מוקצה ויש בעגלה חפצים המותרים בטלטול שערכם רב יותר מן המוקצה מותר לטלטל העגלה ואפשר גם לנער המוקצה מהעגלה.⁵³

(נה) מיטה שיש עליה מעות או מוקצה – אם נשכח על המיטה דבר שהוא מוקצה כגון טלפון סלולרי או מצלמה ושאר מוקצה מותר לנער המוקצה ולהפילו ואם הוא כלי שמלאכתו לאיסור כגון כלי כתיבה או גפרורים מותר להרימו ולהניחו במקומו.⁵⁴

⁵¹ כיון שנועד לשטיפת הבית שאסורה בשבת לכן דינו ככלי שמלאכתו לאיסור אבל לצורך גופו או מקומו מותר ע"ע אורחות שבת עמ' תצ"ט.

⁵² כיון שמיוחד למדידה הווי כלי שמלאכתו לאיסור וכיון שמקפידים עליו לשמרו שלא ינזק, דינו כמוקצה מחמת חסרון כיס. ועיין בשו"ת צי"א ח"ג סי' י שבמקום חולי מותר.

⁵³ כדין מגירה שיש בה מוקצה וכי' ששכח והניח בתוכה מוקצה אבל אם הניחו בכוונה כדי שישאר שם כל השבת אינו יכול לנער המוקצה וכל העגלה נהייתה בסיס לדבר האסור שולחן ערוך בסימן ש"ט סעיף ד' בדין שכח אבן ע"פ חבית, משנה ברורה שם ס"ק יג ובסימן שי ס"ק כ"ד כתב דין הבסיס כאותו המוקצה שעליו.

⁵⁴ כששכחו מוקצה בכלי או על המיטה הוא אינו הופכת לבסיס לדבר האסור כנ"ל. ולכן מותר לנער המוקצה ע"י הטיית המטה או משיכת הבגדים.

מוקצה בבית

- (נו) מחט שהתעקמה או נשברה – אין לטלטלה כמוקצה מחמת גופו ואסור לישרה ולתקנה וכן מזלג או כפית שהתעקמה וכן סיכת ביטחון אסור לישרם⁵⁵.
- (נז) מטאטא שלם – מותר בטלטול וכן מותר למטאטא הבית אבל כשהתפרק אין לטלטל המקל כלל שנחשב כמוקצה מחמת גופו ובפרט כשיש חשש שמא יבוא ויתקן⁵⁶.
- (נח) מכשיר אדים קר – הפועל ע"י מאוורר פנימי המייבש את המים ללא חימום מותר לטלטלו לצורך קטן גם בשעה שפועל וכן מותר להוסיף בו מים בשעה שעובד⁵⁷.
- (נט) מכשיר אניהלציה – מוקצה מחמת חסרון כיס ואין לטלטלו כלל בשבת וכשצריך להפעילו (ע"י שעון שבת) מותר לטלטלו לצורך חולה שאין בו סכנה⁵⁸.

⁵⁵ בשו"ע סימן שח סעיף י"א כתב מחט שלימה מותר לטלטלה ליטול בה את הקוץ ניטל חודה או חור שלה, אסור. מגן אברהם בסימן שמ ס"א מחט בא"ח שנה שניה פ"ר מקץ כתב מחט שנעקמה אפי' מעט אסור לפושטה שש"כ פרק סעיף ח' מנוחת אהבה חלק א' עמ ר"ס מחט ראויה למלאכה.

⁵⁶ כתב בשו"ע או"ח בסי' של"ז סעיף ב' שמותר למטאטא בשבת במקום מרוצף ובסימן שיג סעיף ח' כתב ספסל שנשמט אחד מרגליו, אסור להחזירו למקומו, ולהניח הצד השמוט על ספסל אחר, יש אוסרים. ובסי' ש"ח סעי' ו' כל הכלים שנשברו, אפי' בשבת, מותר לטלטל שבריהם ובלבד שיהיו ראויים לשום מלאכה. וכאן אינו ראוי לשום מלאכה כשהוא מפורק, באה"ל ד"ה "כגון שבריי" ובאינם ראויים לשום מלאכה אפילו לצורך גופו ומקומו אסור וה"ה הכא במטאטא מפורק. אבל מברשת המטאטא מותרת בטלטול משום שראויה לשימוש אפילו שמפורקת אבל אם נשברה אסורה בטלטול

⁵⁷ כדין מאוורר חשמלי כמו שכתב בהליכות עולם ח"ג פרשת מקץ ס"א, וכיון שמכשיר אדים קר אינו מבשל אלא מפזר טיפות המים באויר ע"י מאוורר המורכב מעל המים ובפרט שיש כאן צורך קטן שזקוק לאדים קרים.

⁵⁸ כיון שלא גזרו על מוקצה לחולה שאין בו סכנה הצריך תרופה זו וכל שכן אניהלציה שנועדה לטפל בחולי קוצר הנשימה היכול להוות חשש לפיקוח נפש.

מוקצה בבית

(ס) מכשירי כושר וספורט – (כגון: קפיץ, וולוקר, משקולות וכד') דינם ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו⁵⁹.

(סא) מספריים – כלי שמלאכתו לאיסור ואין לטלטלו אלא לצורך גופו ומקומו. ולכן כשאין סכין אפשר להשתמש במספריים⁶⁰.

(סב) מסרנה – כיון שיש איסור לסרוג בשבת אין לטלטלה והיא ככלי שמלאכתו לאיסור⁶¹.

(סג) משאבת חלב – אסור לטלטלה ונחשבת כמוקצה מחמת חסרון כיס אבל במקום צער שחייבת לשאוב חלב במשאבה מכאנית יכולה להקל לטלטלה בתנאי שהחלב הולך לאיבוד כגון שיש חומר ניקוי בתוך הבקבוק⁶².

⁵⁹ שש"כ פט"ז ובשו"ת אור לציון ח"ב פל"ו שייב כתב להתיר וכן בשו"ת ציץ אליעזר ח"ו ס"ד כתב להתיר קפיץ ידני.

⁶⁰ שו"ת תפילה למשה ח"א סכ"ה עמ' רס"ו בתשובת הנאמ"ן. כתב שיזהר לא לטלטלו אחר השימוש. בעניין טלטול כלי שמלאכתו לאיסור כשיש לו כלי אחר עיין במשנ"ב סימן ש"ח ס"ק יב שו"ת מנחת שלמה תנינא סימן י"ח, בשש"כ פ"כ סעיף ט"ז ובהערה י"ט כתב דאין לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור כשיש לו כלי של היתר, שו"ת אגרות משה חלק או"ח ה סימן כא ומסתבר דאם אין לו כלי היתר, אף שיכול לשאול אצל אחר מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור.

⁶¹ כיון שיש איסור לסרוג בשבת עיין מש"כ בשו"ת שבט הלוי חלק ח' סימן ס"ב.

⁶² שו"ע או"ח סימן שכ"ח סעיף ל"ד לא תקל אשה חלב מדדיה לתוך הכוס או לתוך הקדירה ותניק את בנה. ביאור הלכה שם ד"ה ותניק. ועיין בפמ"ג דלחלוב מאדם לתוך כלי יש בו איסור דאורייתא משום מפרק כיון שאסור לחלוב בשבת, ובשו"ת יבי"א ח"ה או"ח סימן ל"ב כתב שיי"א דחליבת אשה הוא מלאכה דאורייתא. ובשו"ת שבט הלוי חלק ט סימן פח הלכה י' כתב שבזה"ז גם חולב חלב אשה לתוך הכלי ודאי נקרא כדרכה מה"ת. ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ב' סימן ג' פרק ה' ד"ה (א) והנה ומשום צערא יכולה האשה להוציא בידה החלב המצער אותה. וע"ע בשו"ת דברי יציב חלק או"ח סימן קסה, שו"ת שבה"ל חלק י' סימן ס"ו ד"ה אשר שאל.

מוקצה בבית

(סד) מתקן כביסה – שנועד לתליית כביסה כלי שמלאכתו לאיסור ואם תלויה בו כביסה יבשה מותר לטלטלו ממקום למקום עם הבגדים כדין בסיס לדבר האסור והמותר⁶³.

(סה) גייר מעטפה צבעוני – שמקפידים עליו לשמרו כדי שלא יפגם או יתקמט וכן אין משתמשים בו בשימוש אחר אין לטלטלו בשבת ודינו כמוקצה מחמת חסרון כים⁶⁴.

(סו) נרות של עונת יום הולדת – אין לטלטלן בשבת מהעונה אלא יש להוציאם לפני שבת כדין מוקצה מחמת גופו וכן חשש בורר שמוציא הפסולת מהאוכל ואם שכחו להוציאם לפני שבת יש לחתוך העונה סביב⁶⁵.

(סז) סחבות לניקוי – הספוגות במים נחשבות ככלי שמלאכתו לאיסור ואין לטלטלם כלל והיבשות מותר לטלטלם לצורך ניקוי ללא מים⁶⁶.

(סח) סיכת ביטחון סיכת נוי – סיכות שתוקעים על הבגד או בשיער מותרים בשבת ואינם מוקצה בשבת⁶⁷.

⁶³ שדינו ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו.

⁶⁴ שו"ע ש"ח ס"א, ובמשנ"ב שם ס"ק ס"ב. שו"ת שבט הלוי ח"ט סע"ח.

⁶⁵ דינם כמוקצה מחמת גופו כיון שאינם ראויים לשום מלאכה ולאחר שכבו זורקים אותם לפח ולא משתמשים בהם בשנית, משנ"ב סימן שח ס"ק לד כל המחלוקת אם דין הנרות מוקצה מחמת חסרון כים או מוקצה מחמת גופו כשמשמשים בהם לאחר שכבו אבל כאן אינם ראויים כלל.

⁶⁶ כדין בגד רטוב שאסור לטלטלו שמא יסחוט המים שספוגים בו.

⁶⁷ עיין בשו"ת חלקת יעקב או"ח סימן קכ"ב שו"ת מנחת יצחק חלק ב סימן יט (כד) ובזה תבנא לדינא לעני"ד דבדאי יש להחמיר לכתחילה, שלא יניח השני בגדים או הצדי בגדים זע"ז, ויתחב במחט בטחון שע"ז בשני תחיבות, אלא יתחוב בבגד אחד בקצהו תחיבה אחת, שו"ת אגרות משה חלק או"ח ב' סימן פ"ד אבל אין למחות בהנשים אף במה שמחברות תכשיטיהן במחטים כי העיקר לדינא שמותר ומכיון שהתירו להשתמש בה אינה מוקצה.

מוקצה בבית

(סט) ספוג רחצה – דינו ככלי שמלאכתו לאיסור מפני החשש שמא יסחט המים שבתוכו⁶⁸.

(ע) פמוטים שדלקו בשבת – אין לטלטלם מהשולחן בשבת אפילו אחר שכבו ואם הפמוטים אינם יקרים ועשו תנאי מלפני שבת אפשר להרימם אחר שכבו⁶⁹.

(עא) פצירה – שנועדה להשחיו צפרניים נחשבת לכלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו רק לצורך גופו או מקומו כגון שמונחת על שולחן אפשר להרימה כשצריכים למקום זה⁷⁰.

(עב) פרחים תלושים או פרחי פלסטיק – מותר להרימם מהשולחן ומותרים בטלטול, ככלים שמלאכתם להיתר⁷¹.

(עג) צעצועים – מותרים בטלטול ואלו שדינם כמוקצה מחמת חסרון כיס כגון צעצוע חשמלי יקר או בלוק ציור מותר לטלטלם ברגל או ע"י מטאטא, למקום אחר⁷².

⁶⁸ שולחן ערוך או"ח סימן ש"א סעיף מ"ו ולכן אין לטלטל שום בגד רטוב שמא יסחטנו.
⁶⁹ שו"ע סימן רעט סעיף א נר שהדליקו בו באותה שבת, אע"פ שכבה, אסור לטלטלו. ושם בסעיף ד' אם התנה מע"ש על נר זה שיטלטלנו משיכבה, מותר לטלטלו אחר שכבה. ע"כ אבל אם דינו כמוקצה מחמת חסרון כיס אסור לטלטלו כלל. ע"ע בשו"ת אורל"צ ח"ב עמוד קעז.

⁷⁰ אסור בשבת להשחיו ולסדר הציפורניים, כדין גוזז סימן ש"מ ס"א.
⁷¹ כיון שעשויים לנוי וכל שעשוי לנוי אינו נחשב למוקצה.
⁷² בסימן ש"א ס"ח כתב השו"ע טלטול בגופו אפילו לצורך דבר האסור מותר, ובמשנ"ב ס"ק ל' כתב שאינו נוגע בידו כי אם בגופו או בשאר אבריו, ואין דרך לטלטל צעצועים ברגליו וניכר השינוי בגופו מ"א ש"א ס"ק כ"ד שמירת שבת כהלכתה ח"א פכ"ב פל"ד. ובהליכות עולם לרה"ג עובדיה יוסף שליט"א ח"ב עמ' ר' כתב שמותר לגדול ליתן לקטן לשחק בצעצועים המיוחדים לקטנים ואין בהם משום מוקצה.

מוקצה בבית

(עד) קולפן – אפשר לקלף בשבת פירות וירקות ולכן אינו נחשב כמוקצה ואפילו למחמירים שאומרים שדינו ככלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו⁷³.

(עה) קופת צדקה – כשיש בה מעות אסור לטלטלה כדין בסיס לדבר האסור ואם אין בה מעות מותר לטלטלה לצורך גופו או מקומו⁷⁴.

(עו) קלטות טייפ/דיסקים – דינם כמוקצה מחמת חסרון כיס שאסור בטלטול כלל בשבת ואם נמצאים במקום שיכולים להנזק מותר לטלטלם ברגל⁷⁵.

(עז) קליפות שאינן לאכילה – כגון קליפות של ביצים או גרעינים שאינם ראויים לאכילת אדם או בעלי חיים נחשבים כמוקצה מחמת גופו ומותר לטלטלם רק בשינוי כגון על ידי כלי (שאינן הדרך לנקות השולחן בעזרתו כגון בסכין)⁷⁶.

⁷³ שש"כ פ"ו סעיף כ"ט. וכיון שאין כאן בורר שהרי הוא מסיר הקליפה שמותרת להוציאה בשבת ואמנם עושה זאת על ידי כלי אבל הוא לא יותר חמור מפטיש שהתירו לשבור אגוזים בעזרתו בשבת וה"ה לקולפן.

⁷⁴ כשהקופה ריקה ממעות אז דינה ככלי שמלאכתו לאיסור כארנק ומותר לטלטלה לצורך גופו או מקומו אבל כשיש בה מעות הרי היא בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלה בשבת כלל.

⁷⁵ שכל דבר שאדם מקפיד עליו ומיחד לו מקום אסור בטלטול והוי כמוקצה מחמת חסרון כיס, שו"ע ש"ח ס"א במשנ"ב ס"ק ב' שמחשש הפסד הוא מקפיד עליהם שלא לטלטלם ומקצה אותם מדעתו, וכ"ש כאן שיש להם שימוש מיוחד.

⁷⁶ משנה ברורה סימן שח בהקדמה דבר שאינו כלי ולא מאכל אדם ולא מאכל בהמה כגון אבנים וקנים ומעות ועצים וקורות ועפר וחול וכל כיוצא בזה שלא ראויים נקראים מוקצה מחמת גופו. ומש"כ טלטול בשינוי כדין טלטול מן הצד לצורך דבר המותר, שמותר. שו"ע או"ח סימן ש"א סעיף ח ועיי"ש באחרונים.

מוקצה בבית

עח) רדיאטור/תנור חימום – לצורך קטן שצריך לחממו מותר לטלטלו כדין שאר איסורי דרבנן המותרים לחולה שאין בו סכנה והכל חולים אצל צינה⁷⁷.

עט) שברי זכוכית – המפוזרים בבית ויש חשש פציעה של ילדים קטנים הזוחלים וכד' מותר להרימם בידו ולזרקם לאשפה⁷⁸.

פ) שלט רחוק – כל סוגי השלטים שמקפידים עליהם שלא להשתמש בהם בשימושים אחרים דינם כמוקצה מחמת חסרון כים ואסור לטלטלם כלל⁷⁹.

פא) צרור מפתחות עם שלט – אם בצרור יש מפתח של הבית שמותר לפתוח אותו בשבת מותר להרים את המפתח המותר בטלטול ויחד איתו להרים את כל הצרור⁸⁰.

פב) קליפות וגרעינים – אין לטלטל קליפות וגרעינים שאינם ראויים לאכילה אלא אם נשאר עליהם מעט מהפרי אבל מותר להרימם מהשולחן שמאוסים כגרף של רעי⁸¹.

⁷⁷ כתב בשו"ע סי' רע"ו ס"ה ובמשנ"ב ס"ק ל"ח וע"ע בשו"ת מנחת שלמה ח"א סי"ד ילק"י ש"ח סי"ז ובהערה כ"ח.

⁷⁸ כתב הרמ"א בשו"ע או"ח סי' ש"ח סעי' ו' אם נשברו במקום שיכולים להזיק, כגון זכוכית שנשברה על השלחן או במקום שהולכין, מותר לטלטל השברים כדי לפנותן שלא יזקו בהם וכן בשו"ע שם סעי' י"ח כתב שבאיסור מוקצה במקום הסכנה לא החמירו כל כך לכן אפשר להקל ולהרימו ובמשנ"ב ס"ק ל' כתב שאם אינו מזיק יכול לבעטו ברגלו.

⁷⁹ כיון שמקפדים עליו ומיחדים לו תשמיש קבוע ולכן נחשב למוקצה מחמת חסרון כים.

⁸⁰ כיון שזהו טלטול מהצד שמותר משנ"ב סימן שט ס"ק יז כשאינו מטלטל את המורצה להדיא רק עם ההיתר וכונתו גם כן בשביל שהוא צריך להיתר מותר לטלטלו ויש לומר גם כשמטלטלו לצורך מקומו של החפץ יהיה מותר כגון שמונח על השולחן ויש צורך בשולחן לאכילה מותר לטלטלו מן הצד.

⁸¹ עיין בילקו"י עמ' שכו ועמ' שנה ובמקורות שם.

מוקצה בבית

(פג) שמיכה חשמלית – שמחוברת לחשמל מערב שבת מותרת להתכסות בה בשבת אפילו בזמן שהיא פועלת.⁸²

(פר) תבניות אפיה – כל סוגי תבניות האפייה אפילו העשויות לשימוש חד פעמי, כשהן ריקות נחשבות למוקצה ככלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלם לצורך שימוש בהם או כשצריך את המקום שהם נמצאים אבל אם יש בהם מאכלים (ואפילו שאריות הראויים לאכילה) מותר לטלטלם.⁸³

(פה) תיק נשיאה – תיק המיועד לנשיאה של חפצים שנחשבים למוקצה אין להרים או לטלטל אותו בשבת אבל מותר להוציא ממנו חפץ המותר בטלטול כגון סידור תפילה.⁸⁴

(פו) תנור חימום או רדיאטור – לצורך קטן שצריך לחממו מותר לטלטלו כדין שאר איסורי דרבנן המותרים לחולה שאין בו סכנה והכל חולים אצל צינה.⁸⁵

⁸² שו"ת אגרות משה ח"א או"ח ג' סימן נ' כיון שראויה להתכסות בה גם בלא חום העלעקטרי כשאין צריכין לחום גדול, היא כלי שמלאכתה גם להיתר שמותר לטלטל אפילו להצניעו שלא יגנב ולא ישבר, שו"ת יבי"א ח"ז או"ח סימן לח אע"פ שיש בשמיכה כח החשמל, אין בטלטולה משום מוקצה, שו"ת יחזה דעת ח"ה סימן כ' מותר להשתמש בשבת בשמיכה חשמלית כשהיא מחוברת לזרם החשמל מערב שבת.

⁸³ כיון שנועדו לבישול ואפייה שהן מלאכות האסורות בשבת לכן נחשבות ככלי שמלאכתו לאיסור אבל לצורך גופו ומקומו או שיש בהם דבר המותר בטלטול כגון שאריות מאכל מותר לטלטלם אגב החיתר.

⁸⁴ כיון שהוא נחשב לכלי שמלאכתו לאיסור אבל אם יש בפנים חפצים שמותרים בטלטול כגון סידור או ברכון מותר להוציא ממנו שמותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו.

⁸⁵ שו"ע רע"ו ס"ה, ובמשנ"ב ס"ק ל"ח, וע"ע בשו"ת מנחת שלמה ח"א סי"ד, ילק"י ש"ח סי"ז ובהערה כ"ח.

מוקצה בבית

(פו) תנור, מכונת כביסה, מקרר – מוקצה מחמת חסרון כיס ולכן אם נפל חפץ מתחת לתנור אין להזיז התנור כדי להוציאו⁸⁶.

(פח) תכשיטים – מותר לטלטלם בשבת אפילו אם הם יקרים מאוד אבל אם הם תכשיטים המיועדים למכירה אין לטלטלם כדין מוקצה מחמת חסרון כיס⁸⁷.

(פט) תמונת קיר – וכן ציורי קיר שתלויים לקישוט אינם מוקצה ואפילו אם נפלו בשבת מותר להחזירן למקומן אבל כשנפל המסמר אין להחזיר המסמר לקיר משום בונה⁸⁸.

(צ) תלושי קניה – כל סוגי תלושי קניה נחשבים למוקצה מחמת חסרון כיס אבל אם פג תוקף הקניה הרי הן כמוקצה מחמת גופו ואסורים בטלטול⁸⁹.

⁸⁶ כיון שמלאכתו לאיסור ובפרט שמייחדים לו מקום קבע ותשמיש מיוחד, משנה ברורה סימן שח ס"ק ח' וכיון שבימות החול אין מזיזים את המכונה ממקומה כדי שלא תפסד ותתקלקל ממילא הוא בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס ואסור לטלטלה.

⁸⁷ שולחן ערוך או"ח סימן ש"ח ס"א וה"ה כלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם מגן אברהם או"ח סימן שח ס"ק ג' כתב אבל אם אינו מקפיד עליו שרי, סי' ש"י ס"ב וסי' רנ"ט דבכל דבר שדמיו יקרים אסור, ובדבר שאין דמיו יקרים אם נתן לאוצר אסור משנה ברורה סימן ש"ח ס"ק ז' ומקפיד עליהם שלא להשתמש בהם כדי שלא יתקלקלו אבל אם אינו מקפיד עליהם אף שהם מיוחדים לסחורה ונתנם באוצר ג"כ שרי לטלטל.

⁸⁸ שו"ת אגרות משה חלק או"ח ה' סימן כ"א אות י"ג. דבר התלוי על הקיר לנוי דרך קבע, כגון שעון או תמונות שקבעו להם מקום בקיר, אינם מוקצה בשביל זה, שתלייתן שם הוא לנוי. וכן בשו"ת יבי"א חלק ז' או"ח סימן ל"ט. ובשמירת שבת כהלכתה פ"כ סכ"ב כתב שאם מקפיד עליו ומיחד לו מקום דינו כמוקצה מחמת חסרון כיס כנכתב במשנ"ב ש"ח ס"א וילקוט יוסף ח"א עמ' תס"ה התיר, וכ"כ בהליכות עולם לגר"ע יוסף שליט"א.

⁸⁹ כשיש בו שווי דינו כפנקסי צ'קים אבל כשפג תוקפו הרי הוא ככלי שאין בו שימוש שאסור בטלטול.

מוקצה בצעצועים**מילה רכה תשבר גרם**

רבי אריה לוי היה מלווה את האסירים בבית הכלא ומלמדם אורחות חיים ודרך מוסר רבים של האסירים קראו לו

באחת השבתות שהצדיק רבי אריה לוי זצ"ל היה בבית הכלא עם האסירים ניגש אליו אחד האסירים ואמר לו, רבי תדע לך שבזכותך אני לא מעשן בשבת. שאל אותו רבי אריה לוי כיצד בזכותי?

אמר לו האסיר בשבת שעברה שהגעת לבקר אותנו ראיתי אותך מתקרב ובאותה עת עישנתי סיגריה אבל כשהבחנת בי הסתרתי את הסיגריה מאחרי גבי, ובירכת אותי בשבת שלום ולחצת את ידי מבלי שתדע שידי השנייה שמאחורי גבי יש סיגריה בוערת, וככל שלחצת את ידי בחמימות ובאהבה הרגשתי איך הסיגריה צורבת לי את כל האצבעות ומצפוני לא הניחני, כיצד אני לוחץ יד לרב, אומר שבת שלום ובידי השניה מעשן בשבת לכן מיד לאחר שהרב הלך חשבתי בעצמי ונשבעתי שאני לא אהיה מעשן לעולם בשבת

וכל זה בזכותך כבוד הרב שלחצת לי את היד ואמרת לי שבת שלום בנעימות...